

A VADKÁRKALKULÁTOR ALKALMAZÁSÁNAK GYAKORLATI TAPASZTALATAI

Horváth Dávid - Kovács Szilvia*

MATE Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet

*hdavid1224@gmail.com

Összefoglalás

Vizsgálataink során a Vadkárkalkulátor segítségével végeztünk vadkár becslést Szénásvölgypusztán. A közel 120 hektáros kukoricatáblán 20 mintaterületet vizsgáltunk, a gyűjtött adatokat a Vadkárkalkulátor segítségével elemeztük, illetve a használat során felmerült kérdéseket egy interjú segítségével tártuk fel. A program számos esetben használható, s bár nem helyettesíti a szakértői hozzáértést, alapesetekben, jól használható. Számításai pontosak, kizárja a számolási hibákat, objektív eredményt ad.

Kulcsszavak: Vadkárkalkulátor, nagyvad, vadkár, kukorica, vadkárbecslés

Abstract

In the course of our investigations, we used the Wildlife Damage Calculator to estimate wildlife damage in the Szénásvölgypuszta. We examined 20 sample areas on the nearly 120-hectare corn field, analysed the collected data using the Wildlife Damage Calculator, and revealed the questions that arose during use with the help of an interview. The program can be used in many cases, and although it does not replace expert knowledge, in basic cases it can be used well.

Keywords: Wildlife Damage Calculator, big game, wildlife damage, corn, wildlife damage assessment

Bevezetés

Napjaink mezőgazdaságának egyik sarkalatos pontja a vadkár kérdése. A probléma nem csak a XXI. századra jellemző, hiszen a vad által okozott kár már régóta jelen van a mezőgazdaságban. Gróf Festetics Leó (1870) a vadállomány létszámának gyarapodása okán kialakult vadkarról így ír: *„A vad e rémítő szaporodása, mégis mind gazdasági, mind erdészeti szempontból elvégre nagyon kártékonyvá lőn. A herceg majdnem évenként 40.000 Ft kárpótlást fizetett, ide nem számítva azon károkat, melyeket a vad a herceg erdeiben és saját gazdag vetésein okozott.”* Látható, hogy a vadkár már az 1800-as években is komoly problémát és anyagi terhet jelentett. Napjainkban is nagy a feszültség a vadászatra jogosultak és a mezőgazdaságban növénytermesztéssel foglalkozó gazdálkodók között.

Anyag és módszer

Vizsgálatainkat Zala megyében, a Válicka Völgye Vadászklub területéhez tartozó Szénásvölgypusztán végeztük. Az Észak-dunántúli Vadgazdálkodási Tájon belül a Zalai-dombsági Vadgazdálkodási tájegységhez tartozó területen közel 5000 hektáron folyik vadgazdálkodás, igen változatos környezetben. A terület jellemzően nagyvadas, magas erdőszűlség jellemzi, emellett jelentős a szántók és gyepterületek aránya a tájegységben (OVA, 2018). A vizsgálati terület mindkét oldalról erdővel határos, vadban bővelkedő, vadkár tekintetében kiemelkedő jelentőségű. Az általunk kiválasztott területen Vadkárkalkulátor segítségével végeztük el a kukorica betakarítás előtti vadkár becslését.

A kalkulátor a 2021. január 4-én a Földművelésügyi Értesítőben megjelent, Egységes Mezőgazdasági Vadkárfelemelési Útmutatóban is rögzített módszert alkalmazza. A program

bármilyen okos eszköztől használható, mérés közben egyből rögzít és a mért adatokkal számol is. Ezek a rögzített adatok tárolhatók, később bármikor visszanezhetők.

Méréseinket a közel 120 hektáros mezőgazdasági tábla 100.221 m²-es vetésterületén végeztük. A vizsgált tábla közel szabályos téglalap alakú, két oldalról nyiladék, másik két oldaláról erdő határolja. A mérést W útvonal mentén végeztük. Az útvonalon belül a mintaterületek elhelyezkedését az Útmutatóban is rögzített módon számoltuk. Új tábla bevitele esetén szükséges a tábla nevének és alapadatainak bevitele, majd a természetett növény, a sortávolság, illetve, hogy bio természetű-e. Ha nem az egész tábla van bevetve, akkor külön meg kell adnunk a tényleges vetésterületet. Ezután a rendszer egyből kiadja nekünk a mintaterületek hosszát és számát. Egy okos eszközön túl, mindössze egy 20 méteres mérőszalagra, illetve egy vödörré (a termésmintáknak) volt szükség. Foltokban károsított terület opció kiválasztása lehetőséget ad arra, hogy a mért eredményt torzító, vadkárnak nem minősülő károk mérését kiküszöböljük. Ezzel párhuzamosan a termésbecsléshez szükséges terményt is begyűjtjük. Megadjuk a kalkulátornak a termés tömegét, darabszámát, szemnedvességet, felvásárlói árát, és a felvételezés dátumát is. A morzsolt termés tömegét konyhai mérleggel mértük. A szemnedvesség méréséhez Infratec™ Nova típusú gabonaelemzőt használtunk. Az eredményt egy kalkulációs eredménylap formájában kapjuk meg. A vizsgálataink során tapasztaltakat és a felmerülő kérdéseinket megosztottuk Kása Róberttel, a program egyik létrehozójával egy interjú keretében.

Méréseinket október elején végeztük, két nappal a betakarítás előtt. A mintaterületeket kukoricánál, mint széles sortávú kapásnövénynél vonalasan jelöltük ki, így azok hosszát kaptuk meg. A vetésterület megadásával pedig kiszámolja a kalkulátor a mintaterületek ajánlott minimális számát, ami 10 ha felett minimum 20 mintaterületet jelent. A kalkulátor lehetőséget ad a nagyobb kiterjedésű károsított területek külön felvételére, illetve az egyéb okból nem termő területek felmérésére is. A vadkárbecsléssel párhuzamosan termésbecslést is végeztünk,

minden mintaterületről egy-egy kukoricacső begyűjtésével. Az objektivitás elvét követve, valamennyi mintaterület utolsó csővét gyűjtöttük be.

Eredmények

Általánosságban elmondható, hogy bár a termés egészséges volt, méretben viszont heterogén, szembetűnő különbségek voltak mind a csövek nagysága, mind a szemek mennyisége és teltsége között. A kárbecsléskor aktuális felvásárlási árat az Agrárgazdasági Kutató Intézet Piaci Árinformációs Rendszeréből kerestük ki, majd bevittük az adatokat a kalkulátor táblázataiba. A kalkuláció lezárásával a vadkárfelvétel befejeződött, a rendszer ekkor kiállított egy kalkulációs eredménylapot, valamint egy egyezségi dokumentumot. Az eredménylap első részén az általunk rögzített 20 mérési adat látható (1. ábra).

Szénásvölgypuszta kalkulációs eredménylap

Kárfelvétel időpontja:

2022.10.04.

Táblaazonosító:

Y6MEJ-S-18

Haszonnövény:

kukorica

Mintaterületek mérési adatai (Mintaterület mérete 13,33 m)											
Ssz.	Összes termő tőszám	Károsított termő tőszám	Ssz.	Összes termő tőszám	Károsított termő tőszám	Ssz.	Összes termő tőszám	Károsított termő tőszám	Ssz.	Összes termő tőszám	Károsított termő tőszám
1	75	1	14	75	7	27	-	-	40	-	-
2	73	3	15	75	0	28	-	-	41	-	-
3	75	14	16	71	6	29	-	-	42	-	-
4	74	4	17	68	7	30	-	-	43	-	-
5	70	18	18	64	18	31	-	-	44	-	-
6	66	12	19	72	25	32	-	-	45	-	-
7	77	52	20	69	2	33	-	-	46	-	-
8	62	26	21	-	-	34	-	-	47	-	-
9	60	19	22	-	-	35	-	-	48	-	-
10	70	15	23	-	-	36	-	-	49	-	-
11	73	12	24	-	-	37	-	-	50	-	-
12	66	27	25	-	-	38	-	-	51	-	-
13	74	15	26	-	-	39	-	-	52	-	-

1. ábra A Vadkárkalkulátor eredménylapja a vizsgált területről (saját fotó)

Az eredménylap második felében a mért adatok kiértékelését olvashatjuk. Feltüntetett többek között az általunk gyűjtött 20 termésminta szemtömegét 3588g, mért szemnedvesség tartalmát

18,6%. Jelöli a megadott tábla adatokat, mint sortávolság (75cm), vetésterület (10,0221 ha). Az eredménylap „Számítások” fejezetében láthatjuk a 10 m²-es mintaterületre vetített tőszámot, ami 1409 db, majd az ebből károsított tőszámot 283 db (2. ábra).

Számítások:	
Összes tőszám a 10 m ² -es mintaterületeken:	1 409 db
Összes károsított termő tőszám a 10 m ² -es mintaterületeken:	283 db
Átlagos tőszám (Összes tőszám a 10 m ² -es mintaterületeken / Mintaterületek száma (20)):	70,45 db/10 m ²
Átlagos hektáronkénti tőszám (Átlagos tőszám (70,45 db / 10 m ²) x 1 000):	70 450 db/ha
Átlagos tövenkénti szemtömeg (Begyűjtött termés szemtömege (3 588 g / Begyűjtött termés száma (20 db)):	179,4 g/db
Betakarítható hozam ((Átlagos hektáronkénti tőszám (70 450 db/ha) x Átlagos tövenkénti szemtömeg (179,4 g/db)) / 1 000 000 x [(100 - Haszonnövényhez tartozó betakarítási veszteség(5 %))/100]:	12,0068 t/ha
Száraz termésben kimutatott hozam (Betakarítható hozam (12,0068 t/ha) x (100-Mért nedvességtartalom(18,6 %) / (100 - haszonnövényhez tartozó Betárolási nedvességtartalom(14,5 %)):	11,4310 t/ha
Tételesen felmért terület (Teljes kárral érintett területek össz kiterjedése):	0,0000 ha
Mintaterületekkel felmért terület (Vetésterület nagysága (10,0221 ha) - Tételesen felmért terület(0,0000 ha))	10,0221 ha
Mintaterületekkel felmért kár (Összes károsított termőtőszám a mintaterületeken (283 db) / Összes tőszám a mintaterületeken (1 409 db) x 100):	20,09 %

2. ábra A Vadkárkalkulátor által végzett számítások (saját fotó)

A mintaterületekkel felmért kár 23,0156 t, ami az összes kieső termésmennyiséget is jelenti esetünkben. A kalkulátor részletezi a különböző levonásokat: magtisztítás, ki-és betárolási költség -48.333 Ft, szárítási költség -283.092 Ft és beszállítási költség -37.566 Ft.

A levonásokkal csökkentett kár értéke 1 580 338 Ft, ebből levonásra került a Vadászati törvény szerinti természetes öfenntartási érték, vagyis a 10%, így a felmért vadkár értéke 1 422 304 Ft.

Következtetések

Mindamellert, hogy a kalkulátor az elvárásoknak megfelelően pontos, gyors számításokat végez, számos kérdés felmerült használata során. A szoftver nem készít kármegosztási javaslatot, nem vizsgálja, hogy a felek miként tettek eleget a kár megelőzési kötelezettségeiknek. Nem indokolja a mért eredményeket, és nem is pótolja a szakmai

vadkárbecslő munkát. De átlátható sematikus esetekben stabil támpontot adhat a felek megegyezéséhez, és a közös kárviselés megosztásához. Rengeteg idő és fáradozás megtakarítható vele, egyszerre rögzíthetjük és menthetjük az adatokat, és kizár minden számolási hibát. A rendszer az instrukciókat betartva valóban abszolút objektív mérést eredményez, de ennek megvalósulása csakis a felhasználón múlik. Elengedhetetlen, hogy az érintett felek közösen felvételezzék az adatokat, így később se lehet ebből vita. Másrészt a kalkulátor, mint eszköz használata nem, de a vadkár ismerete mindenképp igényel egy megfelelő szintű szakmai tudást. Az általunk vizsgált kukoricában el kell tudni különíteni például az egyszerű vízmosás okozta kárt, a különböző károsítók okozta kárképektől, a fejlődési abnormalitásokat, a vad által okozott elsődleges, és másodlagos károsítástól. Az alapadatok felvételére alkalmas, de kész szakvélemény készítésére, főleg a paraméterezési lehetőségek korlátai miatt, nem használható a program. Vannak tényezők, amik direkt kimaradtak a kalkulátor összeállításánál, mivel azok már messzemenőleg szakértői feladatok lennének. Olyan változók ezek, amiket nem lehet egységesíteni minden területre. Ilyen pl. a beszállítási távolság, terepviszonyok, a változó szárítási költségek, tárolási díjak.

A Vadkárkalkulátor rendszeres használatával növekszik a tárolt és elérhető információk mennyisége. Amennyiben több évre visszamenőleg tudjuk követni, és tárolni a vizsgált területek vadkárral kapcsolatos eseményeit, úgy ezen információkat az adott terület agrotechnikai adataival és hozamtérképeivel összevetve, folyamatosan naprakész és egyre precízebb gazdálkodást folytathatunk.

Köszönetnyilvánítás

Ezúton köszönjük a Vadkárszakértők Nonprofit Kft-nek, hogy rendelkezésünkre bocsátották a Vadkárkalkulátort vizsgálataink elvégzéséhez, valamint köszönjük a Válicka Völgye Vadászklubnak és a Hahóti Várdomb Mg. Kft-nek a segítséget és a lehetőséget.

Irodalom

Festetics L. 1870. A herceg Eszterházy család fővadászatai Ozorán. Pest 34.

Országos Vadgazdálkodási Adattár http://www.ova.info.hu/tajegyseg_terv/505_VGTT-20220411.pdf 2022.10.10.